

rögnek a deszkák, lőtömegek hullámanak, és lószólók zötyöntik magába a megszeppent publikumot. A színpad megszüntetve-megőrizve egy egész lóuniverzumot mutat: szalmaboglyából kibomló alakokat, háncscsomókból fölcsapódó tüzes paripasörényeket, fölcsapott-fölcsapódó lófarkakat. Én meg már menet közben érzem, nem leszek képes visszagyömöszölni az előtolakvó nemes veretű mondatokat, akkor aztán *holttestemen át fújó paripák száguldjanak a kivívott diadalra, s még egy szót se szóltam az elősettenkedő öreg gebéről, Foltosról, aki úgy, de úgy tud nézni azokkal a nagy, hűséges lószemeivel.*

Nem jó sors a lósors, na.

A Jasznaia Poljana-i udvarházban, hátul, a kvaszfőző épületek mögött a muzsikinges grófnak volt alkalma behatóan megfigyelni a lovacskákat, a fák s egyéb élőlények természetét, életét, halálát. Az utóbbiról egyenesen arra a megállapításra jutott, hogy „a fa békésen hal meg, becsülettel és szépen, mert nem hazudik, nem gyötördik, nem fél, nem siránkozik”. (Levél A. Tolsztaijához, 1858.) S bár a *Holsztomer* meséjét ajándékba kapta, azonmód papírra is vetette, aztán évtizedekig szöszölt rajta, s még akkor se volt teljesen melegegvedve az opusszal. Elég merész vállalkozás lehetett hát Mark Rozovszkijtól a kisregényt zenés játékká adaptálni a másság embert (lovat?) próbáló hatalmáról, a tulajdonlás és a természetől kapott végtelen szabadság dichotómiájáról.

Van-e alázatosabb formátumos színész, aki ezt az egész bonyolult konglomerátumot meg tudná testesíteni, mint Garas Dezső? Aligha. S van-e együttes, amely e nagyszabású létfilozófiai víziót ilyen egységben, ilyen profizmussal el tudná játszani, táncolni, át tudná lelkesíteni? Alig hihető. Mert itt mindenki s minden a helyén, példának okáért a színpadot beborító és igen jól hasznosítható háncstömeg (díszlet: Khell Csörsz), bele lehet bújni, kazalba lehet hányni, odébb lehet villázníni peckes favillákkal (mostanság a színpadra hányt-szört-rakott-halmozott anyagok és tömegek odébb takarítása dívik, mint egykor a pancsolás), s belefeledkezhetünk Horgas Ádám igen feszes és leleményes koreográfiájába is, az Atlantis Színház táncosainak profizmusába, aztán a színészi összjátékba, Hegedűs D. Géza laza, öntudatos hercegének perfekt eleganciájába, Igó Éva hercegi szeretőjének tündökletes nevetésébe, Gyuriska János humorába, Borbiczki Ferenc tábornokának mackós dörmögésébe, Rajhona Ádám főlovászáának kéjes kegyetlenségébe. És akkor ideje végre szólni a meséhez simuló, fülbemásható muzsikáról meg a Sztevanovity Dusán átültette snájdig dalszövegekről is, amelyekben csak botor kukacoskodók kereshetnek filozófiai dimenziókat vagy settenkedő kételyt. A társulat nagy része egyébként is pompásan veszi a zenei akadályokat, Kútvolgyi Erzsébet éneke belőlem már-már előhívta az egykori slágert, a *Kenyérdalt*, ami majdnem ugyanígy, majdnem ugyanennyire volt szívbe markoló valamikor réges-régen.

Marton László rendezéséről leginkább valami köszönetfélét illelne mondanom, mert Lev Nyikolajevics meséje Adyhoz igazított, újra, akitől, jól tudjuk, egyszer úgyis *minden ellovan*.

Csak a ló kérdez szelíden: „Hát mi lesz ebből, tekintetes úr?”

LEV TOSZTOJ: LEGENDA A LÓRÓL (Vígyszínház)

Mark Rozovszkij színműve Lev Tolsztoj *Holsztomer* című elbeszélése alapján, két felvonásban. **VERSEK:** Jurij Rjasencev. **ZENE:** Mark Rozovszkij és Szergej Vetkin. **FORDÍTOTTA:** Gálvolgyi Judit. **DALSZÖVEG:** Sztevanovity Dusán. **KOREOGRÁFIA:** Horgas Ádám. **DÍSZLET:** Khell Csörsz. **JELMEZ:** Jánoskúti Márta. **ZENEI VEZETŐ:** Rossa László. **DRAMATURG:** Radnóti Zsuzsa. **RENDEZTE:** Marton László.

SZEREPLŐK: Garas Dezső, Hegedűs D. Géza, Kútvolgyi Erzsébet, Igó Éva, Kolovratnik Krisztián, Gyuriska János, Borbiczki Ferenc, Rajhona Ádám, Pindroch Csaba, Atlantis Színház, Vujicsics és Sündörgő Együttes.

A Katona József Színház a Kamrában előszeretettel tűz műsorára úgynevezett csoportdrámákat, amelyek azonos foglalkozású/státusú szereplők zárt közösségén keresztül „vízcseppben a tengerként” mutatnak általánosabb irányok felé; az Elnöknök és a Top Dogs most is műsoron van, és róluk is elmondható, hogy a sikert igazából az előadás és kevésbé az adott színdarab aratja – úgy látszik, az ilyen típusú művek nagyon kedveznek a társulatnak, amely kiválóan tudja összehangolni a kiugró egyéni teljesítményeket az összcseppszőlő, harmonikus együttes játékkal.

Hasonlóan és ugyancsak sikeresnek ígérkezik a *King Kong lányai*, amely igencsak átlagos műve a drámaíróként jó nevű apa, Martin Walser (*Tölgyek és nyulak*) hasonló babérokra törő Theresia lányának. Az aggodalmas házbéli kis közösségnek és három egzaltált gondozónőjüknek tizenhárom jelenetbe szedett életkivágása afféle kegyetlen színházi próbálkozásnak tekinthető: alapszíntelen drasztikus és szenzációhajhász naturalizmussal ábrázolja az idős ápoltnak és viselt dolgaikat, de ugyanakkor szürreális-abszurd színezetével el is emeli az ábrázolást a valóságtól; tetőfokára ez az elidegenítés akkor hág, amikor a miliő a többé-kevésbé normális Rolfie-t, az *outsidert* is magába szippantja, Galy Gayként „átszereli”, és elpusztítja. Metaforikus síkra a dráma mégis nehezen transzponálható; a másság demonstrációja, azaz a toleranciára való mozgósítás a legkevésbé sem tartozik intenciói közé, azokhoz inkább a morbid szórakoztatás, a hátborzongató lektűr igénye áll közel, a felmutatott kisvilág pedig legföljebb kórházra vagy börtönre enged asszociálni; a „konyha az egész világ” mottó mintájára jelen esetben semmiképpen sem mondható el, hogy az egész világ egy nagy aggodalmas háza volna.

A vendégrendező Bagossy László a szórólapon elég meghökentően utal rá, hogy „szerinte” a néző nem csodálkozhat a három gondozónő, név szerint Berta, Karola és Mari tömeggyilkos ösztönein, amelyeket ápoltnak emberszint alatti, undorító véglény-mivolta hív elő úgyszólván természetes reakcióként. A rendező persze – s ezt leginkább saját munkája tanúsítja – csak szórakozik velünk, fenti tételét a darab szellemében abszurdnak szánja; esze ágában sincs készpénznek venni ezt a felmentést, mint ahogy másfelől el sem marasztalja King Kong párkáknak felcsapó leányait. A színpadi univerzum – s ez Theresia Walser szándékával is egybevág – el van emelve a humánus, a szánalom, netán az együttérzés vagy – a másik végtelen – az öregek iránti megvetés és brutálisítás adott esetben merőben irreleváns kategóriáitól, és a maga szigorú objektivitásában egy szürreális, groteszk bohózat felé tendál.

A szándékolt hatás elérése céljából Bagossy először is jócskán lefelé mozdítja el a szereplők életkorát: az agg ápoltnak is (csakúgy, mint természetesen a három gondozónőt) fiatal színészek játsszák, semmi vagy csak felszínes (sötét szemüveg, műfoghiányok) maszokban, ezáltal eleve elterelve a figyelmet az öregkor drámájáról, és sokkal inkább a színészi virtuozitást, a mozgás, a mimika, a habitus artisztikumát kidomborítva.

Emellett az egész előadás játéktípusa elidegenített, játékos és valóságon túli, kezdve Horesnyi Balázs szelvényben fantasztikusan megnyújtott és infantilizáló elemekkel (Hófehérkével és törpéivel, Miki egerekkel, hatyúval, valamint kitépett babavétagokkal és szörnyfejekkel) telispekelt díszletével, amely úgyenes egyesíti az öregek társalgóját a gondozónői meditációk és képzeltégek helyszínéül szolgáló balkonnal. (A filmes fantáziavilágban élő három fiatal nő a legkevésbé sem mondható normálisabbnak ápoltnak.) A rendezés csúcspontjai azok a nagy tablók, amelyekre a szövegben utalás is alig van, vagy egyáltalán nincs: Albert néni monumentális tisztába tétele, Kapus néni szürreális másvilágra expediciójára, Rolfi, Berta és Karola gruppensexu, Csésze bácsi és Mari manuális szexjátéka, majd Rolfi és Mari hipnotikus előkészületei a koituszhoz. Ugyancsak nagyon sikerült lelemé-

Tóth Anita (Gréti),
Elek Ferenc (Kapus néni) és
Takátsy Péter (Csésze bácsi)

Koncz Zsuzsa felvétele

SZÁNTÓ JUDIT

Proszit, prosztata!

■ THERESIA WALSER: KING KONG LÁNYAI ■

nyei az előadásnak a magnóra mondott Winnie-szövegek, melyeknek az eredetiben nem leltem nyomát, és a finálé, melyben a King Kong lányok búcsúüzenete szintén csak magnóról hallható, s így képileg az utolsó benyomás a társalgó tablója, ahogy az öregek Rolfi tetemének „jelenlétében” s az iránt teljesen közömbösen élnek tovább siralmas életüket.

Ez persze csak a váz volna a kiváló színészi alakítások (és hibátlan összhangjuk) nélkül. Számomra a csúcspontot Pelsőczy Réka Marija, Tóth Anita Grétije és Elek Ferenc duplán elidegenített Kapus nénije jelentette, de Pelsőczy, a „keserű” párka mögött alig maradt el Onodi Eszter „élveteg” párkája, sőt a „cserfes” párka alakítója, az egri Bozó Andrea is megállja a helyét. (Ugyanez mondható el a másik két egri közreműködőről, az Albert bácsit és nénit alakító Horváth Ferencről és Nagy Adriennről is, valamint Szűrös bácsiként a főiskolás Mészáros Mátéről is.) Amikor Elek Ferenc a szörnyű, múmiaszerű kataton áldozat Kapus néni szerepében Marilyn Monroe maszkjában és jelmezében közvetlenül kivégzése előtt megjelenik, groteskségében néhány pillanatra még megrendítő is mer lenni, mint ahogy Tóth Anita Grétiként démo-

ni mozzanatokot is szó játékába. Takátsy Péter (Csésze bácsi) – nem hiába állandó szereplője Bozsik Yvette produkcióinak – elsősorban mozgástechnikájával brillíroz, Széles László pedig mint a cselekménybe önhibájából besétáló s onnan önhibáján kívül kiiktatott Rolfi szépen rajzolja ki a fejlődés ívét normális, haszonleső csavargótól egyre jobban megszédített, eufóriákba gablyódó Pentheusz-karikatúráig.

THERESIA WALSER: KING KONG LÁNYAI
(Kamra. A Katona József Színház és az egri
Gárdonyi Géza Színház közös előadása)

FORDÍTOTTA: Rácz Erzsébet. **DÍSZLET:** Horesnyi Balázs m. v. **JELMEZ:** Földi Andrea m. v. **IRODALMI MUNKATÁRS:** Szilágyi Mária m. v. **ZENEI MUNKATÁRS:** Vajdai Vilmos. **ASSZISZTENS:** Budavári Réka. **RENDEZŐ:** Baggossy László m. v.

SZEREPLŐK: Ónodi Eszter, Bozó Andrea, Pelsőczy Réka, Tóth Anita, Elek Ferenc, Mészáros Máté e. h., Takátsy Péter, Nagy Adrienn, Horváth Ferenc, Széles László és Rajkai Zoltán (hangja).